

Příloha č. 4

Platnost dokumentu: 1. 9. 2012

Dopravní výchova

Charakteristika

Dopravní výchova je do výuky řazena v hodinách prvouky a vlastivědy, prolíná však také dalšími předměty. Teoretické znalosti nabyté ve vyučování si pak žáci prakticky ověřují, procvičují a zdokonalují při výuce na dopravním hřišti. Velký důraz je zde kladem především na bezpečnost jízdy na kole a znalost silničního provozu.

Dopravní výchova je zařazena ve vzdělávacích oblastech Člověk a jeho svět a Člověk a zdraví. Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět vymezuje vzdělávací obsah zabývající se člověkem, rodinou, společností, vlastí, přírodou, kulturou, technikou, zdravím a dalšími tématy. S dopravní výchovou souvisí především tématický okruh *Člověk a jeho zdraví*, kde žáci získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci i první pomoci a o bezpečném chování v různých životních situacích.

Dopravní výchova předkládá žákům vhodné chování při pohybu na ulici, při jízdě na kole, zdůrazňuje význam cyklistické přílby, reflexního značení a dalších prvků zdůrazňujících pohyb chodců a cyklistů v provozu. Seznamuje žáky se základním dopravním značením, se zásadami správného přecházení přes přechod a s nutností dbát na své bezpečí.

S dopravní výchovou je spjat také okruh *Místo, kde žijeme*. Svým vzdělávacím obsahem navazuje na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět vzdělávací oblast Člověk a zdraví.

Výuka v běžných hodinách i výukové lekce dopravní výchovy na dopravním hřišti tak přispívají k poznání a uvědomění si zdraví jako nejcennější hodnoty v životě člověka.

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

Charakteristika

Téma Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí zdůrazňuje důležitost účelného jednání v nestandardních život ohrožujících situacích. Problematika je řešena především v hodinách prvouky, vlastivědy, přírodovědy, ale také v dalších předmětech.

Hlavním cílem je naučit žáky smysluplné jednání v okamžicích běžného života i náhle vzniklé nežádoucí situace. Osvojení si vhodných vzorců chování v běžných situacích a poskytnutí pomoci je obsahem vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět, Člověk a příroda a Člověk a zdraví.

Žáci si postupně uvědomují odpovědnost každého jedince za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. K tomuto poznání slouží modelové situace a diskuse na konkrétní témata, debaty o způsobech řešení, o možnostech prevence a předcházení těmto situacím, dále navržení dopadů určitého jednání na život i svět okolo nás. Žáci si osvojují zásady první pomoci, zvnitřňují si schopnost empatického vnímání i ochotu být nápomocný jiným.

Zdraví

Charakteristika

Problematika zdraví a zdravého životního stylu je probírána především v hodinách prvouky a přírodovědy, promítá se ovšem také do dalších předmětů. Na prvním stupni je stěžejním tématem preventivního programu nežádoucích jevů. Běžná výuka je tedy doplňována přednáškami, besedami, zážitkovými programy, modelovými situacemi a jinými aktivitami nad rámec běžné výuky.

Tématika zdraví spadá do vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Člověk a zdraví. Obsahem těchto oblastí je seznámit žáky s vývojem člověka od narození po stáří, se zásadami hygieny, stravování a zdravého životního stylu, s významem pohybu pro zdravý způsob života a s možnostmi relaxace. Téma se zabývá poznáním sebe sama, mezilidskými vztahy, vztahy a rolemi v rodině, rozdíly mezi ženským a mužským pohlavím. Seznamuje žáky s nemocemi a úrazy, s prevencí a také zásadami první pomoci. Důraz je kladen na bezpečné chování a jednání v různých situacích. Žáci se také učí vhodným způsobem vyjádřit vlastní názor, orientovat se v médiích a využívat je tak, aby bylo zachováno jejich soukromí a bezpečí. Nedílnou součástí je také problematika ochrany životního prostředí a okolí svého bydliště, péče o zvířata.

Vzdělávání v problematice zdraví vede především k uvědomění si hodnot a bezpečí žáků a jejich okolí.

Obrana vlasti

Charakteristika

Charakteristika tématu Obrana vlasti vychází ze vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Člověk a společnost. Vzhledem k tomu, že je problematika vzdělávací oblasti Člověk a společnost řešena až na druhém stupni základní školy, není její obsah pro potřeby naší školy závazný. Vzdělávání našich žáků teda podléhá vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.

S odkazem na tuto vzdělávací oblast se žáci k tématu seznamují s našim státem, s jeho zařazením ve světě, s geografickou polohou a státními symboly. Tyto znalosti v nich pěstují vědomí občana, vhodné občanské postoje, přijetí hodnot občana státu, znalost historie a kulturního dědictví. Žáci se seznamují se státními institucemi, s národními institucemi figurujícími ve světě.

Žáci se učí o svém bydlišti, o svém okolí, je jim vštěpována příslušnost k danému bydlišti a státu, a s tím souvisí také vědomí ochrany a obrany státu a svého bydliště. Žáci si procvičují vhodné vzorce chování, schopnost tolerance a solidarity, seznamují se s funkcí armády a obranných složek státu. Toto vědomí upevňují také pořádané besedy a akce ve spolupráci s integrovaným záchranným systémem, tedy policií, hasičským záchranným sborem a zdravotnickou záchrannou službou, které jsou součástí minimálního preventivního programu školy. Snahou tohoto tématu je probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

Uvedená problematika je v naší škole řešena v hodinách prvouky a vlastivědy, prostupuje také do dalších předmětů.

Finanční gramotnost

Charakteristika

Finanční gramotnost je vyučována v hodinách matematiky, informatiky, prvouky a vlastivědy v součinnosti se vzdělávacími oblastmi Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie a Člověk a jeho svět.

Téma vede žáky k vědomí hodnoty majetku, k zodpovědnému zacházení s penězi, k řešení běžných každodenních situací v souvislosti s nakupováním a hospodařením. Přípravuje žáky na budoucí život a účelné řešení situací při pohybu na finančním trhu. Cílem tématu je naučit žáky orientovat se v problematice peněz a cen, vhodně nakládat s obnosem peněz, vyvarovat se rizikových záležitostí, umět efektivně řešit situaci nedostatku financí.

Vhodnými metodami výuky jsou didaktické hry, inscenace, modelové situace, práce s textem, projekce pořadů z oblasti financí, rozbor a diskuse o řešení různých vzniklých situací, zhodnocení možných postupů řešení apod. Pro nejlepší představu a tedy také pro optimální výsledky při výuce žáků je vhodné vycházet z běžného života. Při výuce a nácviku jsou využívány informační technologie, kalkulátory a další technika.

Definice finanční gramotnosti

dle dokumentu *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.

Východiska

Finanční vzdělávání vyplývá z vládou schválené strategie s názvem *Národní strategie finančního vzdělávání*, schválené v roce 2010.

Cílový stav úrovně finanční gramotnosti na základní škole vymezuje dokument *Standardy finanční gramotnosti*. Je součástí dokumentu *Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*.

Dle dokumentu *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách* MŠMT zodpovídá ve fázi počátečního vzdělávání za zavádění RVP, které jsou východiskem pro tvorbu ŠVP na jednotlivých školách. MŠMT zabezpečí zakomponování *Standardů finanční gramotnosti* do RVP dle odpovídající věkové kategorie žáků za účelem posílit jejich finanční gramotnost.

Standardy finanční gramotnosti jsou rozpracovány podobně jako RVP ZV. Předkládají *Obsah* a *Výsledky* vzdělávacího procesu ve čtyřech tematických okruzích. Obsahy jsou doporučovaným učivem, Výsledky pak očekávanými výstupy.

Tematické okruhy pro základní vzdělávání jsou:

- Peníze
- Hospodaření domácnosti
- Finanční produkty
- Práva spotřebitele (Obsah vyučovaný na střední škole)

STANDARD FINANČNÍ GRAMOTNOSTI PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Výňatek Standard pro výuku na 1. stupni ZŠ

Tematický okruh:

Peníze

1. stupeň ZŠ
Obsah
- hotovostní a bezhotovostní forma peněz
- způsoby placení
- banka jako správce peněz
Výsledky
- používá peníze v běžných situacích
- odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze

Tematický okruh:

Hospodaření domácnosti

Hospodaření domácnosti
1. stupeň ZŠ
Obsah
- rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti
- nárok na reklamaci
Výsledky
- na příkladu ukáže, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje

Tematický okruh:

Finanční produkty

Finanční produkty
1. stupeň ZŠ
Obsah
- úspory
- půjčky
Výsledky
- vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy

Finanční gramotnost jako správa osobních/rodinných financí zahrnuje tři složky:

- **Peněžní gramotnost** - kompetence nezbytné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených (např. běžný účet, platební nástroje apod.).
- **Cenová gramotnost** - kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci.
- **Rozpočtová gramotnost** - kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů), schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska.

Finanční gramotnost v rámci ŠVP

Na prvním stupni ZŠ spadá výuka finanční gramotnosti do vzdělávacích oblastí Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie a Člověk a jeho svět. Je tedy nutná spolupráce učitelů vyučujících předměty z těchto vzdělávacích oblastí vyplývající tak, aby bylo učivo plně pokryto a plynule na sebe navazovalo.

Využití nejrůznějších metod a forem práce vede k efektivnější výuce žáků. Vhodnými postupy je začlenění úloh z běžného každodenního života rodiny, uplatňování inscenačních metod, problémová výuka, heuristická metoda, metody situační, diskuse o problému, využívání komunikačních a informačních technologií, kooperace žáků, projektová výuka, zapojení rodičů do nácviku řešení problematiky, využití pracovních listů, didaktických her a počítačových programů.

Dokumenty vztahující se k výuce finanční gramotnosti na ZŠ

- Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách
  - jeho součástí Standardy finanční gramotnosti
- Národní strategie finanční gramotnosti
- Sdělení MŠMT k finanční gramotnosti
- Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti

